

Verklaring van Brdo, 6 oktober 2021

Wij, de leiders van de Europese Unie (EU) en van haar lidstaten, hebben vandaag, in overleg met de leiders van de Westelijke Balkan en in aanwezigheid van regionale en internationale belanghebbenden, het volgende besloten:

1. De EU bevestigt haar ondubbelzinnige steun voor het **Europese perspectief van de Westelijke Balkan** en is ingenomen met de inzet van de partners van de Westelijke Balkan voor het Europese perspectief. Dat is in ons beider strategisch belang en blijft onze gedeelde strategische keuze. De EU bevestigt haar inzet voor het **uitbreidingsproces** en de besluiten die zij daarover heeft genomen, op basis van geloofwaardige hervormingen door de partners, eerlijke en strikte voorwaarden en het beginsel van eigen verdiensten. Wij zullen ons gezamenlijk nog meer inzetten om voortgang te maken met de politieke, economische en sociale transformatie van de regio, onder erkenning van de door de Westelijke Balkan geboekte vooruitgang. Tevens wijzen wij er opnieuw op dat het van belang is dat de EU haar eigen ontwikkeling kan handhaven en verdiepen, en dat haar vermogen om nieuwe leden op te nemen, gewaarborgd is.
2. De partners van de Westelijke Balkan herhalen dat zij achter de **Europese waarden en beginselen** staan en bereid zijn de noodzakelijke hervormingen uit te voeren in het belang van hun bevolking. De EU juicht het toe dat de partners van de Westelijke Balkan andermaal hebben laten weten gehecht te zijn aan het **primaat van de democratie, de fundamentele rechten en waarden en de rechtsstaat**, te willen blijven strijden tegen corruptie en georganiseerde criminaliteit, en goed bestuur, mensenrechten, gendergelijkheid en de rechten van leden van minderheden te willen blijven steunen. De geloofwaardigheid van deze toezeggingen hangt af van het zinvol uitvoeren van noodzakelijke hervormingen en het opbouwen van een solide staat van dienst, een en ander geschraagd door duidelijke en consistente communicatie naar het publiek. Een sterk **maatschappelijk middenveld** en **onafhankelijke en pluriforme media** zijn cruciale onderdelen van elk democratisch systeem en wij zijn verheugd over de rol die zij spelen op de Westelijke Balkan, en ondersteunen die rol.

3. De EU is verreweg de **nauwste partner, grootste investeerder en belangrijkste donor**. De schaal en reikwijdte van deze steun zijn ongekend, en dat moet door de partners **volledig worden erkend en overgebracht** in hun **publieke debat en communicatie**.
4. **EU-steun** zal afhankelijk blijven van tastbare vooruitgang op het gebied van de rechtsstaat en sociaal-economische hervormingen, en van de naleving door de partners van de Europese waarden, regels en normen.
5. De EU steunt ten volle de hernieuwde toezegging van de partners van de Westelijke Balkan om inclusieve **regionale samenwerking na te streven en de betrekkingen met de buurlanden**, waaronder de EU-lidstaten, **te versterken**. Het blijft belangrijk om bilaterale overeenkomsten, waaronder de Overeenkomst van Prespa met Griekenland en het Verdrag inzake goed nabuurschap met Bulgarije, te goeder trouw en met tastbare resultaten uit te voeren. Meer doortastendheid is nodig om **verzoening** en regionale stabiliteit te bevorderen, en om definitieve, inclusieve en bindende oplossingen te vinden en toe te passen voor de **bilaterale geschillen en problemen** uit het verleden tussen de partners, in overeenstemming met het internationaal recht en gevestigde beginselen, zoals het akkoord inzake statenopvolging, en voor de resterende gevallen van vermiste personen en oorlogsmisdaden.
6. Wij steunen ten volle de inspanningen van de **speciale vertegenwoordiger van de EU** voor de dialoog tussen Belgrado en Pristina en andere regionale kwesties in verband met de Westelijke Balkan en verwachten van de twee partijen concrete vooruitgang op weg naar volledige normalisering van hun betrekkingen, die van essentieel belang is voor de stabiliteit en ontwikkeling in de hele regio en voor de voortzetting van hun respectieve Europese trajecten.

COVID-19

7. De **COVID-19-crisis** heeft nog steeds ernstige gevolgen voor onze samenlevingen en economieën. De noodzaak en de voordelen van ons **nauwe en effectieve partnerschap** zijn daarbij eens te meer gebleken. De EU heeft samen met haar lidstaten de Westelijke Balkan gedurende de gehele pandemie bijgestaan met gezondheids- en sociaal-economische steun voor het ongekende bedrag van tot dusver **3,3 miljard** EUR. De partners van de Westelijke Balkan zijn nauw betrokken bij EU-initiatieven, met name het Gezondheids-beveiligingscomité, het systeem voor vroegtijdige waarschuwing, de groene corridors en de gezamenlijke aanbestedingsovereenkomst voor medische tegenmaatregelen. De EU is gereed om de toegang tot vaccins, diagnostiek en behandelingen verder te verbeteren en te zorgen voor een betere **voorspelbaarheid** van en grotere **weerbaarheid** tegen toekomstige crises.
8. De EU erkent ook de **waardevolle steun die de partners van de Westelijke Balkan** tijdens de pandemie **hebben verleend** aan elkaar en aan de EU. Daaruit blijkt de solidariteit en de wederzijdse ondersteuning waarop de EU is gegrondvest. Deze samenwerking en coördinatie moeten worden voortgezet, ook tijdens de herstelfase.
9. De EU zal de Westelijke Balkan resoluut blijven steunen, **met name wat de levering van vaccins betreft**. De EU en haar lidstaten hebben via verschillende kanalen **2,9 miljoen** vaccindoses aan de Westelijke Balkan geleverd, en hier blijft het niet bij. De EU ondersteunt de vaccinatieprogramma's van alle partners en wil helpen om vóór het einde van 2021 een vaccinatiegraad te bereiken die vergelijkbaar is met het EU-gemiddelde.

Economisch en investeringsplan voor de Westelijke Balkan

10. Na de oproep van de leiders op de top van Zagreb, heeft de EU een **economisch en investeringsplan (EIP)** en richtlijnen voor de uitvoering van de **groene agenda voor de Westelijke Balkan** opgesteld. Het plan voorziet in een **aanzienlijk investeringspakket** dat de komende zeven jaar **ongeveer 30 miljard EUR** voor de regio **vrijmaakt**, bestaande uit 9 miljard EUR aan subsidies en 20 miljard EUR aan investeringen, met behulp van de nieuwe garantiefaciliteit voor de Westelijke Balkan. Om het potentiële effect van het EIP te maximaliseren, moeten de partners van de Westelijke Balkan doortastend economische en sociale hervormingen doorvoeren en de rechtsstaat versterken. Het plan kan het groene sociaal-economische herstel en het concurrentievermogen van de regio op lange termijn stimuleren, de duale groene en digitale transitie ondersteunen, duurzame connectiviteit, regionale integratie en handel bevorderen, en tevens de samenwerking en de convergentie met de EU versterken, onder meer wat betreft haar klimaatdoelen.
11. Wij zijn verheugd over de recente vaststelling van het juridisch kader voor de uitvoering van **IPA¹ III**, dat de belangrijkste bron van financiële bijstand voor de regio zal blijven, ook voor het EIP. De Commissie is voornemens in het kader van IPA 2021 een investeringspakket van 600 miljoen EUR voor te stellen voor de uitvoering van het EIP voor de Westelijke Balkan, volgens procedures overeenkomstig het programmeringskader en de uitvoeringsbepalingen van IPA III. Samen met het in juli aangekondigde voorstel van 500 miljoen EUR zou dit in totaal **1,1 miljard EUR** opleveren voor de uitvoering van het EIP uiterlijk eind 2021.

¹ Instrument voor pretoetredingssteun (IPA).

12. Gezien de toezegging van de leiders van de Westelijke Balkan om de **groene agenda** volledig uit te voeren, juichen wij de overeenkomst over het bijbehorende actieplan toe. In aansluiting op de Green Deal is de agenda een belangrijke motor voor de transitie naar **moderne, koolstofneutrale, klimaatbestendige en hulpbronnenefficiënte** economieën, om het potentieel aan te boren voor een circulaire economie, bestrijding van verontreiniging en verbetering van het afvalbeheer. De succesvolle uitvoering ervan vereist een sterke inzet van de regio. Het is belangrijk te zorgen voor een tijdige en effectieve transitie naar een steenkoolvrije samenleving door gebruik van hernieuwbare of minder koolstofintensieve brandstoffen. Ook moet prioriteit worden gegeven aan energiezekerheid, inclusief de diversificatie van bronnen en routes. De EU zal de regio blijven steunen bij de uitvoering van de groene agenda en bij de ontwikkeling van een beleid van koolstofbeprijzing in het kader van het mechanisme voor CO₂-heffing aan de grenzen (CBAM), onder meer door middel van technische en financiële bijstand.
13. Het EIP geeft een nieuwe impuls aan het verbeteren van **connectiviteit** in al haar dimensies, zowel binnen de Westelijke Balkan als met de EU. De EU zal steun blijven geven aan inclusieve **regionale samenwerking**. Er zijn meer doortastende inspanningen nodig van de leiders van de Westelijke Balkan om **hun toezegging gestand te doen een gemeenschappelijke regionale markt op te richten**, zoals overeengekomen tijdens de top in het kader van het Proces van Berlijn in Sofia in 2020. Dit zal de regio helpen voortgang te boeken op de weg naar Europese integratie en zal tastbare voordelen opleveren voor burgers en bedrijven. Het benutten van het potentieel van inclusieve regionale economische integratie is essentieel om het sociaal-economisch herstel in de regio te stimuleren en maximaal te profiteren van de investeringen uit het EIP. Sterke betrokkenheid van de hele regio is nodig om de regionale onderhandelingen hierover snel af te ronden.
14. De EU en de Westelijke Balkan zijn overeengekomen zich nog meer in te spannen om **de markt van de Westelijke Balkan nog meer te integreren met de eengemaakte markt van de EU**. In dit verband biedt het EIP een solide basis om de marktintegratie van de regio met de eengemaakte markt van de EU te verwezenlijken, met name op gebieden als grensoverschrijdende betalingen (SEPA), industriële en consumptiegoederen, e-handel en douane.

15. Duurzaam vervoer is een hoeksteen van de economische en sociale integratie van de EU en de Westelijke Balkan. Prioriteit moet uitgaan naar het verder ontwikkelen van de transportconnectiviteit, binnen de regio en met de EU, naar de verbetering van de efficiëntie en veiligheid van vervoersdiensten en naar het verwezenlijken van de doelstellingen van groene en duurzame mobiliteit, met name wat betreft **connectiviteit van spoorwegen en binnenwateren**.

Wat betreft duurzame connectiviteit zijn wij ingenomen met de onlangs goedgekeurde **actieplannen van de Vervoersgemeenschap** inzake spoorvervoer, wegen, verkeersveiligheid, vergemakkelijking van vervoer en scheepvaart.

16. Voortbouwend op de succesvolle uitvoering van de regionale roamingovereenkomst en de start van de gratis roamingregeling in de Westelijke Balkan per 1 juli 2021, verwelkomen wij de routekaart voor roaming, die de voorwaarden zal creëren en duidelijke doelen zal stellen voor het verlagen van **roamingkosten tussen de EU en de Westelijke Balkan**.
17. We zijn blij met het concept van de **groene corridors tussen de EU en de Westelijke Balkan** en steunen de praktische toepassing ervan aan alle betrokken grenzen met volledige inachtneming van het EU-acquis en de EU-procedures die van toepassing zijn.
18. Een specifieke **Agenda voor de Westelijke Balkan voor innovatie, onderzoek, onderwijs, cultuur, jeugd en sport – "Innovatieagenda voor de Westelijke Balkan"** – wordt vandaag gelanceerd. Die agenda zal wetenschappelijke excellentie alsook hervormingen van de onderwijsstelsels van de regio bevorderen, meer mogelijkheden voor de jeugd scheppen en kennisvlucht helpen voorkomen. Wij zien uit naar een snelle uitvoering van het bijbehorende actieplan.

Samenwerking op politiek en veiligheidsgebied

19. Samen optrekken met de EU is een duidelijk signaal van de strategische richting die onze partners op willen gaan. Daarom spreken wij nogmaals de verwachting uit dat de partners de samenwerking op het gebied van het **gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB)** verder zullen verdiepen en tastbare en duurzame vooruitgang zullen boeken richting **volledige aansluiting bij de standpunten van het EU-buitenlandbeleid**, ook bij de standpunten in internationale fora, **en zich navenant zullen gedragen**, als belangrijke stap op hun weg naar Europese integratie. We zijn verheugd dat sommige partners hun beleid al **volledig hebben aangepast aan** alle GBVB-besluiten en -verklaringen en moedigen ze aan dat ook in de toekomst te doen. De EU is er klaar voor om de **politieke dialoog** over zaken die het GBVB aangaan, te intensiveren.
20. De EU en de partners van de Westelijke Balkan delen een aantal **veiligheidsuitdagingen** die gecoördineerde maatregelen vereisen. Wij komen overeen onze samenwerking rond cruciale veiligheidskwesties op te voeren, ook op **operationeel niveau**, voortbouwend op het werk dat is verricht in het kader van de prioriteitenagenda van Sofia. Onze partners zeggen toe dat zij zich aantoonbaar zullen inzetten voor onze gedeelde veiligheid en doeltreffende instrumenten zullen blijven ontwikkelen voor samenwerking binnen de Westelijke Balkan. Ze hebben hun betrokkenheid bij het GBVB bewezen door bij te dragen aan EU-missies en -operaties, en wij zullen samen werken aan de verdere ontwikkeling van hun vermogens en capaciteiten, met name via de Europese Vredesfaciliteit. De EU zal ook meer doen op gebieden als ruimtevaart en militaire mobiliteit om de toegang van civiel-militaire hulp tot de regio in geval van pandemieën en natuurrampen makkelijker te maken.
21. Wij zullen nog nauwer samenwerken bij het tegengaan van **desinformatie** en andere **hybride dreigingen**, met name die welke uitgaan van actoren in derde landen en tot doel hebben het Europees perspectief van de regio te ondermijnen. De EU en de Westelijke Balkan zullen meer gaan samenwerken op het gebied van **vergroting van de weerbaarheid, versterking van onze collectieve cyberveiligheid en cyberdiplomatie**, en vergroting van de impact van onze **strategische communicatie**.
22. Wij prijzen onze partners voor hun niet-aflatende inspanningen en constructieve **samenwerking** inzake migratie, die duidelijke resultaten hebben opgeleverd. **Migratiebeheer is een gezamenlijke uitdaging** die de EU en de Westelijke Balkan samen moeten aangaan, in nauw partnerschap.

23. Onze samenwerking bij het aanpakken van migratieproblemen is nuttig gebleken en zal verder worden ontwikkeld. De EU is bereid zich verder in te zetten en **haar steun te versterken door middel van een integrale aanpak op maat**. Tot de aandachtsgebieden behoren de verbetering van de asielstelsels, de aanpak van migrantensmokkel en illegale migratie, terugkeerprocessen, grensbeheer, informatie-uitwisseling en opvangcapaciteit. De partners moeten eveneens verder werken aan het verbeteren van terugkeersystemen, met inbegrip van de sluiting van terugnameovereenkomsten met belangrijke herkomstlanden. De onderlinge samenwerking op het gebied van terugkeer zal verder worden verdiept door zoveel mogelijk gebruik te maken van bestaande kaders en beschikbare kanalen. De samenwerking met Frontex, het Europees Ondersteuningsbureau voor asielzaken en Europol moet ook worden geïntensiveerd. De resterende statusovereenkomsten met Frontex moeten onverwijld worden gesloten.
24. Gezien de **ernst van de situatie in Afghanistan** zal de EU nauw samenwerken met al haar partners, inclusief de Westelijke Balkan, om de veranderende uitdagingen het hoofd te bieden en waar nodig een gezamenlijke aanpak te coördineren.
25. **Terrorisme, radicalisering en georganiseerde misdaad** blijven nog altijd ernstige veiligheidsdreigingen voor de EU en de hele regio. Wij roepen op de samenwerking op het gebied van terrorismebestrijding en de bestrijding van gewelddadig extremisme nog te intensiveren, en daarbij onder meer de financiering van terrorisme en van radicalisering te voorkomen. Wij herhalen dat het belangrijk is resoluut op te treden tegen zware en georganiseerde criminaliteit, met name **mensenhandel en mensensmokkel, witwassen, drugsteelt en drugshandel**.
26. De EU is vastbesloten om illegale handel in en smokkel van handvuurwapens en lichte wapens en munitie daarvoor te voorkomen en zal de Westelijke Balkan op dit gebied blijven steunen, ook in aansluiting op de speciale routekaart van de Westelijke Balkan tegen illegale vuurwapenhandel.
27. Om onze gemeenschappelijke belangen verder te bevorderen, zijn wij bereid de **regelmatige politieke dialoog tussen de EU en de Westelijke Balkan nieuw leven in te blazen en te versterken**. In dit verband zijn wij verheugd dat de **topontmoetingen tussen de EU en de Westelijke Balkan regelmatig** gaan plaatsvinden. Wij kijken uit naar de volgende top die in 2022 zal worden gehouden.

28. De EU en de Westelijke Balkan moeten samenwerken om onze schouders te kunnen zetten onder taken die bepalend zullen zijn voor onze generatie. We zijn verheugd over de initiatieven van de Westelijke Balkan om mee te denken over **de toekomst van ons continent**. Wij blijven luisteren naar alle Europeanen wanneer zij zich uitspreken over zaken die ons allemaal aangaan – de bescherming van burgers en vrijheden, de ontwikkeling van een sterke, dynamische economische basis, het vooruit helpen van de groene en de digitale transitie, de rechtsstaat, een eerlijk en sociaal Europa, het vergroten van de weerbaarheid van Europa en de leidende rol van Europa in de wereld.
29. Wij zijn verheugd dat onze partners van de Westelijke Balkan zich bij de bovenstaande punten aansluiten.
-